

A műsor második részében a kórus előadásában ismét Bartók művek hangzottak fel. Remek előadásban szólalt meg, a *Négy szlovák népdal*, jól érzékeltetve a „Havasi legelő” természetfestő jellegét, majd a tételek fokozódó hangulatában épült fel a mű a lendületes táncos befejezésig. A kiváló zongorakísérő *Révész László* volt.

Befejezésül az egykor e teremben bemutatásra került *Magyar Népdalokból* a: *IV. Dal két népdalból* álló tétele csendült fel. A kórus egyaránt jól szólaltatta meg a szépen megformált pianissimot, és a drámai fordulatnak megfelelő egységesen zengő, erőteljes hangzást. Vezényelt: *Laczkó János*.

A művek átélt előadása, a tiszta intonáció, és az előadás árnyaltsága meggyőzően bizonyította, hogy az előadók, a kórustagok akik sokféle kórusműben járatosak, de talán kevesebb Bartók művet énekeltek eddig, megérezték a legfontosabbat, a zeneszerző lelki világát-hangi világát. Ez a különös vonzerő ami mással össze nem hasonlítható, már az előkészítés idejében, a próbák során megérintette az énekeseket, és a hangversenyen pompásan kinyílt az élményből fakadó öröm, a karnagy által sugárzott erőnek varázslatában.

Dicséret illeti a kórust és vezetőjét, hogy vállalkoztak erre a kiemelt feladatra és Kecskeméten 2015-ben méltó módon bemutatták és ünnepezték születése évfordulóján Bartók Béla művészetét.

Márkusné Natter-Nád Klára

IRODALOM:

BÓNIS FERENC: *Élet-Képek Bartók Béla*. Balassi Kiadó, 2006.

HELTAI NÁNDOR: *Kodály Zoltán és szülővárosa, Kecskemét*. Argumentum, 2008.

ITTZÉS MIHÁLY: *22 Zenei írás*. Kodály Intézet, Kecskemét, 1999.

HIVATÁSOS KARNAGYOK AZ AMATŐR KÓRUSOK ÉLÉN

**2014. április 25-én, a Zeneakadémián tartott előadás
az ECA-KÓTA-ZA Szimpóziumon**

Kollár Éva

A Zenepedagógiai szekció angol nyelvű nyitó előadásának „Keynote-speech” szerkesztett magyar változata.

A szimpózium mottója: Hogyan legyen a zene mindenkié? (*How can singing belong to everyone?*) Az én előadásomnak is ez a valódi címe, – a summázott mondanivalója pedig ez:

„Legyen minden amatőr kórusnak hivatásos karnagya!”

FŐBB GONDOLATOK:

1. Miért fontos ez a téma korunkban és Magyarországon?
2. A beszéd és az éneklés
3. Jó közösségben énekelni – ehhez jó karnagy kell
4. Művészeti nevelés, tanár- és karvezetőképzés
5. A karvezető képességei és feladatai – tudás – gyakorlat – szervezés
6. Hivatás és cél – tanárok és karvezetők személyes példája

1. Miért kellenek hivatásos karnagyok az amatőr kórusok élére?

Miért is vált ez a téma a szimpózium egyik fő területévé?

Természetesen, az egész világon időszerű a kérdés: milyen szintű képzés után állhatnak a karvezetők a kórus elé; az éneklők és a karnagy közös munkájukkal hogyan tudják gazdagítani az egyetemes kultúrát?

Ma is fontos kutatások folynak a téma körül, mivel az emberek igen nagy része állandó kapcsolatban van a kórusmuzsikával, és ha nem is kórusban – de így vagy úgy –, magával az énekléssel. Talán még a sport érinti ilyen széles körben az embereket.

Az elmúlt két nap folyamán csodálatos bemutatókat és előadásokat hallhattunk, mindig megemlítve Kodály Zoltán ideillő gondolatait. Láthattuk a kutatások eredményeit is, amelyek a művészetek és az aktív zenélés meghatározó szerepét bizonyították az ember életében. Ezek a tételek a mindennapi gyakorlatban bebizonyosodnak.

2. A beszéd és az éneklés kapcsolata

Ha a beszéd és az éneklés kapcsolatát nézzük az élet kezdetén, azt találjuk, hogy a kis baba első dúdoló hangjait valamilyen éneklésnek, „nem artikulált beszédnek” tarthatjuk. Csak az édesanyák tudják megérteni a babák első fizikai és érzelmi jelzéseit. Azt, hogy ezek a hangok fáradtságot, fájdalmat vagy éhséget, esetleg szomjúságot fejeznek-e ki. Az első hetek-hónapok, majd az évek során a természetes recitálás és az éneklés alig válik el egymástól. Idő múltával már a külső megfigyelő is egyre jobban meg tudja különböztetni a hangok igazi értelmét, hiszen a kis gyermek kialakítja saját nyelvi és dallami világát. Kötetlen formában ad hangot, recitálva beszél, illetve énekel. Ezt sokszor szabályos mozgással kíséri, mondókáját rendezett ritmusba szedi. Már mi is érthetjük az érzéseit, örömeit vagy bánatát, (sőt a kisgyermek határozott akaratát is). Jó esetben a család, a közösség boldogan énekel együtt a gyermekkel. És ebből kezdetben csak rögtönzött, később tudatosan fejlesztett „kórus” alakulhat ki.

Talán kissé idealisztikus ez a gyorsított képsor, illetve egy ilyen, lehetséges folyamat, de milyen gyönyörű volna, ha mindenki életében ilyen szerencsésen zajlana ez a fejlődés.

3. Jó közösség énekléséhez jó karnagyra van szükség

Azt biztosan állíthatjuk, hogy egy jó zenei közösség csodálatos élményt jelent –, működjek az egy kis faluban, iskolai vagy templomi közösségekben, vagy éppen egy forgalmas nagyvárosban. Az éneklő csoportnak szellemi és zenei vezetőre van szüksége. Olyan személyre, aki jó célokat és sok szakmai segítséget is ad az éneklőknek, és aki fölépíti, megtervezi a közös munkát. Ez a személy pedig a képzett, hivatását szerető kórusvezető. Akik ilyen karvezetővel muzsikáló jó közösséget találnak, mindennapi szellemi táplálékot, jó barátokat és értékes élményeket kapnak.

4. Karvezető-képzés – tanárképzés – művészeti nevelés

A 46. tanévem, amelyet zenetanári és karvezetői munkában töltök. Magam is összegezni akartam a gondolataimat, és tanítványaimat is megkérdeztem a Zeneakadémián, mit gondolnak, milyen a jó karvezető. Milyen személyiség, milyen szerepet kell betöltenie a kórusában, mit kell tudnia és tennie? Miért mondhatom meggyőződéssel, hogy a kórus vezetője kulcs személy, nem csak a közösség, de a társadalom életében is? Ezen az életpályán segíthetek énekeseimnek abban, hogy értékes kikapcsolódásban, sok örömben, legyen részük, és ezért ők nagyon hálásak. Biztos vagyok abban, hogy a karvezetőképzés, sőt, szélesebbre tárva a horizontot, a tanárképzés és a művészeti nevelés ezer és ezer eszközt ad ezen célok megvalósításához. Tulajdonképpen minden társadalomban ismert ez a gondolat, mégsem veszik számba akkor, amikor az oktatás feladatok szervezői a mindennapi életet és a hosszú távú jövőt tervezik. Pedig „már a régi görögök is megmondták...”

Visszatérek a tanítványaimhoz. Először meglepődtek a kérdésemen: miért is kell azt magyarázni, ami számukra világos és természetes, az-az, hogy csak a sokoldalúan képzett, elhivatott karnagyok lehetnek sikeresek pályájukon. De mondtam a fiatal muzsikusaimnak, az is nagyon lényeges, hogy meg is tudják fogalmazni, mit szeretnének elérni a szakmai területükön. Életük során számtalanszor kell majd megmagyarázniuk törekvéseiket az iskolai vezetőknek, minisztériumi embereknek. Meggyőzően kell hangsúlyozniuk a zenei nevelés fontosságát, érvekkel kell alátámasztani az aktív zenei tevékenység értelmét, a zenei élmények fontosságát, sőt társadalmi hasznosságát, – tehát a kóruséneklés célját.

A tanítványaim nagyon fiatalok, az ő számukra ezek az előnyök fehéren-feketén világítanak. Amint az is, hogy ha valami értékes, akkor azt őrizni, gondozni kell. A doktorandusz-hallgatók válaszai szélesebb tapasztalatokon alapultak, hiszen ők már gyakorló karnagyok. Így ők új szempontokat, friss ötleteket is fölvetettek. Megpróbálom rendezni mindazt, amit elmondtak és leírtak. Gondolataikért nagyon hálás vagyok.

5. A karvezető feladatai

I. Alapos zenei tudás

- a. biztos kottaolvasási készség
- b. fejlett belső hallás
- c. összhangzattani tudás
- d. a zeneelmélet alapos ismerete – analízis és szintézis a zenei szerkezetben
- e. a zenei stílusok (a zenetörténet) ismerete
- f. a zenei anyanyelv – a népzene kincseinek – ismerete és szeretete
- g. a kórusirodalom alapos áttekintése

II. Képességek, tehetség, a gyakorlati tudás birtoklása – és óriási türelem

- a. jól képzett énekhang
- b. hangszeres tudás (a zenei kifejezés képessége legalább alap-közép szinten)
- c. kifejező vezénylési technika
- d. a zene és a szöveg kapcsolatának mély megértése
- e. érzék a kórushangzás kialakításához
- f. ügyes, ötletes és tudatos próba-technika, jól fölépített betanító munka
- g. bölcs érzékkel kialakított koncert programok
- h. évente vonzó tervek a kórus (és a közönség) számára
- i. harmonikus mozgáskultúra
- j. örömszerzés a közös muzsikálás, az éneklés segítségével
- k. törekvés arra, hogy az énekesek is a művészi munka részesévé váljanak
- l. pedagógiai érzék és emberség – sok-sok szeretet az énekesek felé
- m. kapcsolat a társművészetekkel
- n. folyamatos szándék az általános műveltség és a zenei képességek fejlesztésére

III. Szervezési feladatok

- a. a kórus bemutatása és bevezetése a zenei közéletbe – megjelenés, híradás, értékelés
- b. a családok támogatása a kórusénekes mellett (mögött és mindenütt)
- c. a fenntartáshoz és koncertélethez szükséges anyagi alapok megteremtése – pályázatok írása, támogatások megszerzése, stb.

Ha a fiatalok gondolatait értelmezzük, láthatjuk, hogy ők is gyönyörű hivatásunk pilléreinek tekintik a mély zenei tudást, benne a zenei anyanyelv ismeretét és szeretetét. Az utóbbi igen fontos, mert ez a gazdag hagyomány kimeríthetetlen forrást jelent zeneszerzőink, muzsikusaink, énekesaink, de táncos együtteseink és népzenei játékos zenekaraink szá-

mára is. Ezeket az értékeket a gyermekeknek, a kórustagoknak ismerni kell. Mindezt az énektanár, hangszeres tanár és a karvezető közvetíti. A népdalok és azok földolgozásai közvetlenül hatnak a koncertek közönségére is, és így lényeges szerepet játszanak a zenei közéletben.

A fiatalok is alapvető fontosságot tulajdonítanak a karvezetők megfelelő és kifejező hangszeres tudásának, amint a szépen szóló énekhangnak is. E nélkül nem jöhet létre a közös hangszer, a kiművelt és egységes kórushangzás. Hangsúlyt adtak a fokozatos és arányos betanító munkának, és ezzel együtt kórusmunka örömeinek.

Friss színt hozott a közös gondolkodásba a kapcsolat a társművészekkel. A fiatalok számos újító, ötletgazdag koncertformát említettek, és ilyeneket meg is valósítanak. A mértéktartó zenei mozgás, a prózai szövegek alkalmazása, a szimbolikus eszközök, díszletek, akár jelmezek, de a vetítések is segíthetik a művészi hatást. Természetesen ez együtt jár a legfrissebb irányzatok ismeretével, azok bölcs értékítéletével. Ám ők maguk is fontosnak tartják, hogy a megfelelő minőséget képviselő zene legyen a legfontosabb az ilyen kórusprodukciókban.

6. Hivatás és cél

A felsorolt gondolatok mindegyikét bőségesen ki lehetne fejteni, de ez már egy önálló kurzus feladata lenne. Magam szeretném aláhúzni a működési feltételek és az anyagi biztonság fontosságát is, mert manapság ez az amatőr kórusok életének legszorongatóbb területe. Jó volna megteremteni azt az anyagi alapot, amely értékén kezelni és segíti az alapos munkát, a szép eredményeket, és az élményt adó koncerteket. A tanár- és karnagyképzés állami feladat. A felelősséget az oktatás szervezőinek, az intézmények vezetőinek éppen úgy érezni kell, mint az oktatóknak és a fiatal karnagyjelölteknek. Ne feledkezzünk meg közös, nemzetünket éltető céljainkról. Ehhez újra zászlóra kell tűzni Kodály Zoltán gondolatát, hogy legyen mindenütt, mindenki számára hozzáférhető az értékes zene!

A magyar zenei élet képviselői, zeneszerzőink, hangszerjátékosaink, énekes szólistáink és kórusaink világhíresek. Ők mindnyájan kiváló tanárainknak köszönik sikerüket. Csodálatos karnagy egyéniségek életútja lehet példa mindnyájunknak, – követni kell őket. És mindig gondoljunk hálaival azokra is, akik a háttérből segítik zenei munkánkat. Naponta köszönetet kell mondanunk az énekesek mellett álló családoknak, a fogyatozó számban, de még létező fenntartó szervezeteknek, – mindazoknak, akik lehetővé teszik kórusaink tevékenységét. Osszuk meg velük örömminket a kóruséneklésben, így a kodályi eszme megvalósítói lehetünk: a muzsika élményét adjuk kicsiknek és nagyoknak, hiszen „a zene mindenkié!” Kodály Zoltán összegező gondolatát kibontva mondjuk, hogy *a zene, az éneklés, – és a világ minden szépsége, – legyen mindenkié!*